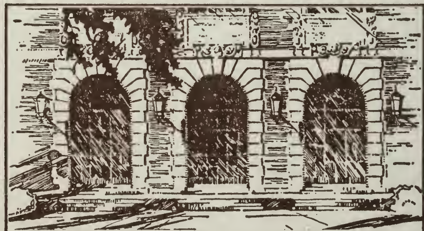

ИДАННЄ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

БОГДАН ЗАКЛИНСЬКИЙ.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ОЖДОМУ УКРАЇНЦЕВИ?

Виданнє трете, з картою України.

Ціна 30 сотиків.

ВІДЕНЬ, 1916.

КЛАДОМ „СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАІНИ“.
З друкарні Ад. Гольцгавзена у Відні.

ВИДАННЄ СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ.

БОГДАН ЗАКЛИНСЬКИЙ.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ КОЖДОМУ УКРАЇНЦЕВИ?

Виданнє третє, з картою України.

Ціна 30 сотиків.

ВІДЕНЬ, 1916.

НАКЛАДОМ „СОЮЗА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ“.
З друкарні Ад. Гольцгавзена у Відні.

1. Український народ.

Хто ми є?

Ми Українці.

Хто є Українці?

Українці се народ славянського племени.

Чому звемо ся Українці?

Бо вродили ся Українцями та розмовляємо українською мовою. Деякі несвідомі Українці звуть себе по давньому: Русини, Руснаки, або по місцевому: Буковинці, Галичане, Гуцули, Лемки, Полтавці, Подоляне. Та се місцеві назви, а наша спільна назва: Українці. Так само і для Тирольців, Прусаків, Швабів і Баварців — спільна назва: Німці. Москалї звуть нас «Малороси», а то й «хахли», та се назва для нас так само зневажлива, як для них: кацапи.

Хто ще Українець?

Українець той, хто причисляє себе до Українців. Та багато ще стрічаємо несвідомих людей і тих приходить ся нам поучувати, щоб вони знали правду. Москалї затуманюють наш народ, бо хотіли-б нас перевернути на Москалів.

Бо що-ж се таке: один народ або нація?

Народ — се велика громада людей, одна велика сімя-родина, люде, що розмовляють одною мовою, розуміють себе, співають однакові пісні, мають однакові звичаї, письменство й історію.

Колись давно була се справді одна сімя-родина, один рід. Роди розросли ся на племена, а з племен витворив ся народ. Хоч яка велика українська земля, а всякий, хто тільки гляне на Українців, так зараз пізнає, що всі Українці одного роду, одної крови та що всі вони — се один український народ.

Хто приналежний до народу?

Приналежности до народу не можемо вибирати по своїй уподобі. Приналежною до народу стає кожда людина вже своїм уродженнєм, своєю природою, тілом і кровю. Але свідомим членом народу стає Українець аж тоді, як освідомить ся, як знатиме добре свій народ.

Що-ж дієть ся через те?

Народня приналежність зближає і єднає до себе всіх Українців, хочби вони й найдальше жили. Дорожчий і миліщий нашому серцю все буде Українець, чи він родом з Київа, Полтави, Харкова, чи зі Льво-

ва, Чернівців або Сигота, — з міста чи з села, бо він приналежний до нашого українського народу, разом з нами всіма, бо се наш брат по народности. Усі инші народи, хочби й мешкали на Україні, однаково для нас вони чужинці (хиба тоді не чужі, як стали-б Українцями).

Чи є ще на світї й инші народи?

Є, одначе вони не те, що ми. Вони нам чужі, далекі, а декотрі й наші тяженькі вороги. Вони розмовляють чужими, незрозумілими для нас мовами, инші в них звичаї, инші співанки, инша в них історія. І иншої породи (раси) Українці як тамті народи.

Як зветь ся той, хто вирікаєть ся свого народу?

Такий, хто для користи вирікаєть ся свого народу, се з р а д н и к (хрунь). Зрада — се найтяжчий злочин, який тільки знають люде. Тому ми ніколи не зрадимо й не покинемо нашого українського народу. Правдивий син свого народу все буде тої думки: «Скорше хай умру, якби мав я забути мою Україну!» Бо з Україною, з українським народом звязане все наше життє: се наше найвище добро, наша гордість і слава!

2. Українська земля.

Де живуть Українці?

Українці живуть на Україні, від Попраду й Сяну на заході аж по Кавказ на сході, від річки Припяті на півночи аж по Тису й Чорне Море на полудні.

Що таке Україна?

Україна — се вся велика земля, яку заселюють Українці. Колись була Україна самостійною державою, поки над нею не запанували чужинці. Тепер більша частина України під Росією (Московщиною), як от Наддніпрянщина, Волинь, Поділлє, Полісє, Степова Україна, Чорноморщина, Слобожанщина й Кубанщина, та зветь ся через те р о с і й с ь к а Україна, з столицею Київом. Невеличка частина України під Австрією: Східна Галичина (місто Львів) і північно-західна Буковина (з містом Чернівцями). Під Угорщиною: північно-східне угорське загірє, за карпатськими горами (міста Сигіт й Мукачів). Як бачимо, наша Україна розділена поміж три держави.

Чи велика українська земля?

Україна простягаєть ся від Кубані аж до ріки Сяну й Попраду. Се велика та простора земля й після Росії се найбільша країна між усіми европейськими державами.

Австрія займає .	676.600	квадр.	кільом.
Німеччина . .	540.850	,,	,,
Франція . . .	536.460	,,	,,
Швеція	448.000	,,	,,
Норвеґія . . .	322.900	,,	,,
Анґлія	315.790	,,	,,
Італія	286.680	,,	,,
Україна . . .	**850.000**	,,	,,

Якою-ж великою державою буде Україна, як стане самостійна!

Чи мешкають Українці й поза межами України?

Через те, що над Україною панують чужинці, нераз мусіли Українці покидати свій рідний край і вандрувати в чужину. Чимало Українців живе в Америці: у Канаді, Зєдинених Державах, у Бразилії; в Азії в Приамурському Краю. Багато Українців страждає на Сибірі, куди їх загнали з рідного краю московські порядки.

Скільки-ж усіх Українців?

Українського народу живе на світі близько 40 мілїонів, а саме: під російським ярмом 32 мілїони, в Галичині й Буковині $4^1/_2$ мілїони, під Угорщиною $^1/_2$ мілїона. Еміґрантів споміж Українців у Америці близько мілїон.

Яке місце припадає Українцям посеред народів Европи?

Поміж народами Европи щодо великости припадає нам п я т е місце. Великість народів Е в р о п и (не вчисляючи сюди и н ш и х частей світа) представляєть ся так:

Німців є . . .	78	міліонів
Москалів . . .	65	,,
Французів . .	42	,,
Анґлійців . .	40	,,
У к р а ї н ц і в .	**37**	,,
Італійців . . .	36	,,
Еспанців . . .	19	,,
Поляків . . .	17	,,
Румунів . . .	11	,,
Жидів	9	,,
Білорусинів . .	8	,,
Сербів і Хорватів	8	,,
Голяндців . .	8	,,
Мадярів . . .	7	,,
Чехів	7	,,
Фінів	7	,,
Шведів . . .	6	,,
Болгарів . . .	6	,,
Греків	5	,,
Портуґальців .	5	,,
Татарів . . .	5	,,
Ірляндців . .	4	,,
Литовців . . .	4	,,

Данців	3	міліонів
Норвежців . .	$2^1/_2$	,,
Словаків . . .	2	,,
Албанців . . .	2	,,
Турків	2	,,
Словінців понад	1	міліон.

3. Українська мова.

По чім найлекше пізнати, що ми Українці?

Найлекше се пізнати по нашій мові. Мова єднає людей в один народ. От наша українська мова єднає близько 40 міліонів Українців, які ще з дитячих літ розмовляють сею мовою.

Що-ж таке народня мова?

Народня мова — се та мова, якою розмовляє увесь народ. Кождий народ має свою рідну або матірну мову й нею скрізь розмовляє. Рідна мова се велике народнє добро. Нею думаємо, нею пишемо й читаємо.

Чому розмовляємо українською мовою?

Бо кождий любить свою рідну мову: Німець — німецьку, Болгарин — болгарську, а Українець — українську. І все, що гарне, всі мудрощі світа, науку, письменство ми найкраще розуміємо, коли се чуємо в своїй рідній мові.

Чи ми кохаємо свою рідну мову?

У своїй хаті ми часом й не бачимо, як дуже полюбили ми українську мову. Зате на чужині, як де тільки зачуємо нашу мову, вельми радіємо. Бо людині найкраще чути й розмовляти рідною мовою.

Чи вже давно розмовляють Українці своєю мовою?

Більш ніж 1000 літ. Розмовляли нею наші предки, процвітала вона й у теремах наших великих князів і гетьманів. Українська мова була колись розговірною мовою й у литовських, польських вельмож і у волоських господарів. На нашій мові маємо всякі книги та школи. (Тільки Москалї не дозволяють нам вчити ся рідної мови!)

Чим визначаєть ся наша мова?

Визначаєть ся наша мова не тільки тим, що розмовляє нею так багато людей. Вона ще й своєю красою стоїть вище инших мов. Учені люде (чужинці), порівнюючи нашу мову з иншими европейськими мовами, признали нашій українській мові друге місце з ряду між усіми мовами, така вона мельодійна, музикальна, милозвучна (перше місце має італійська мова). А між славянськими мовами наша найкраща й через те перша. Бачимо, що ні анґлійська,

ні польська, ні московська, ні румунська, а хочби й французька мова — не дорівняє нашій рідній, українській мові!

Чи українська мова одна на всій Україні?

Одна і таж сама на всій Україні. Але як инші стародавні мови, так і наша має деякі відміни (наріччя або діялєкти), бо не скрізь однаково вимовляють ся деякі слова. От маємо напр. діялєкти: чернигівський, поліський, гуцульський, бойківський, лемківський; чистою, гарною українською мовою розмовляють у Полтавщині.

Що стало ся-б, якби ми забули свою рідну мову?

Якби ми нашу рідну, Богом нам дану й усвячену українську мову занехали, забули, а прийняли чужу, — тоді по нас усіх і слід загинув би на землі.

«Мово рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Тільки камінь має!»

Хто не шанує рідної мови, той не шанує себе самого, ні своєї сімі-родини, ні своїх прабатьків, які тоюж мовою розмовляли. А хто стидаєть ся рідної мови, заслужив на те, щоб і його всі люде стидали ся та ним погорджували. Бо стидаючи ся рідної

мови, він зневажає не тільки рідну матїр, але й увесь народ! Чесна, права людина ніколи не стидаєть ся своєї рідної мови. І сама розмовляє скрізь своєю мовою і глядить, щоб усї люде її шанували.

4. Віра (релїґія) Українців.

Яка віра Українцїв?

Російські й буковинські Українцї — православні. Галицькі й угорські Українцї — греко-католики (унїяти). Є в Галичинї (а почасти й на російській Українї) багато Українців латинської віри (римо-католиків). Се так звані латинники. Поміж російськими Українцями ще є багато штундистів, а в Америцї між нашими людьми чимало методистів (протестантів).

В Австрії до справ віри нїхто не втручаєть ся: кождий визнає ту віру, яка йому до вподоби. Тільки в Росії Москалї хотїли-б усїх силою перевести на православє. Так зробили Москалї з Холмщиною, де наші люде, й хотїли-б те саме зробити з Галичиною.

Чи віра рішає про народність?

Всї Українцї, чи вони православні, чи католики, однаково дїти одної України, то й треба їм жити з собою як браттям.

Нїмцї також одні католицької віри, дру-

гі протестантської, а проте живуть у згоді та дружбі. Се тому, що ми вже родимо ся Українцями, а вірними — православними чи католиками — стаємо аж після хрещення. Подібно й партійними людьми (національними демократами, радикалами, соціялдемократами, соціялреволюціонерами) робимо ся аж геть пізніще. Та се не перешкаджає нам при тім бути добрими Українцями й разом стояти за народню волю, за добро рідного краю.

5. Рідний край (вітчина).

Що таке рідний край (вітчина)?

Рідний край (вітчина)—се край, де ми вродили ся, виросли, де живуть наші земляки-краяне, де живе увесь український народ.

Де мають Українці свій рідний край (вітчину)?

Наш рідний край (вітчина) — се українська земля, де Українці жили споконвіку, обробляючи ту землю своїми руками, поливаючи її своїм потом і кровю, захищаючи її перед ворогами. І в нас самих відбив ся рідний край, а в серці носимо ясний, ніколи незатертий спомин про нього. Рідний край — се наші батьки й наші діти. У кождому з нас захована минувшина й будуччина рідного краю. Тому ми зі своєю

сімєю-родиною, маєтком, товариствами, селами та містами й краями належимо до великого нашого рідного краю.

А звідкіля узяли ся Українці?

Сю землю, що зветь ся Україна, заселює наш народ від найдавніщих часів. Відколи сягає людська память, усе мешкали там Українці. Вони взяли собі її неуправну й дику, а своїми руками, своєю невсипущою працею переробили її на врожайну ниву.

6. Історія України.

Що таке наша історія?

Наша історія — се минувшина рідного краю, те все, що колись було на Україні. Наш народ має свою власну історію, бо жив колись своїм власним життєм. А як жив своїм життєм, мав свою державу, то й повинен сам укравляти собою, бо чужі народи не знають, чого нам треба, й не роблять того, що Україні на користь.

Яка наша історія?

Наша історія багата великими, геройськими ділами та світлими прикладами самопосвяти для добра рідного краю. Такої самої історії, як наша, не має ніякий инший народ на світі. Нашої історії мусимо добре вивчити ся, щоб гаразд зрозуміти змагання нашого народу до сотворення самостійної

держави та змагання до забезпечення окре мішности, щоб устерегти ся на дальше помилок і промахів наших предків та навчити ся завзяття й любови до тої землї й народу, котрі вони так хоробро обороняли. Знаючи історію, почуватимемо себе наслідниками-спадкоємцями боротьби предків за волю України.

Хто правив Україною?

В давнїх часах правили Україною князї, котрих вибирав народ. Згодом князївська влада стала дідичною, переходила з батька на сина. Вони княжили в Київі. Важнїщі з них були: Олег, що ходив у далекі землї, княгиня Ольга, вельми розумна, Святослав, що воював з Греками, Володимир Великий, що охрестив Україну, Ярослав Мудрий, що зібрав усі українські землї.

Щоб Україна була могутня, треба, щоб була вся разом, вкупі, під одною управою. Так було колись у давнїщих часах, коли Українцї мали свою власну державу, на чолї котрої стояв к н я з ь, що жив у Київі. Люде збирали ся тодї на раду, що звала ся в і ч е, й установляли такий порядок, аби всїм було добре жити.

Та навкруги жили дикі сусїди й почали нападати на Україну: Печенїги, Обри, По-

ловці. З ними воювали завзято й побідно наші давні князї. Довго боронили вони рідного краю перед ворогами, що напирали з усїх сторін. Аж на наше нещастє надтягнули з півночи Москалї. Се був чужий нам народ, що витворив ся з мішанини Славян, Фінів і Татарів. Мову прийняли Москалї славянську, тільки перекрутили її на свій лад. Ті Москалї позавидували Українї слави, напали на Київ (1169 р.), знищили його, а мешканців вирізали. Тодї українські князї перенесли свою столицю до Галича, а потім до Львова. Народ шанував князя Романа Галицького, котрий воював хоробро, відпираючи на всї сторони ворожі напади, та не давав людей кривдити. Другим визначнїщим галицьким князем був Данило, котрий коронував ся на короля України.

Та ось прийшло нове лихо: Татари (монгольського племени) знищили Україну. І як нї старали ся наші князї, щоб привернути давню могутність Українї,—все дарма. Україна втратила державну самостійність й мусїла підлягати чужим народам. Український народ опинив ся в неволї у Литовців, Татарів і Поляків. Поволї всю Україну загорнула Польща. Аж велика українська революція, або народнє повстаннє (1648 р.)

Наші гетьмани:

Богдан Хмельницький.

Іван Виговський.

Петро Дорошенко.

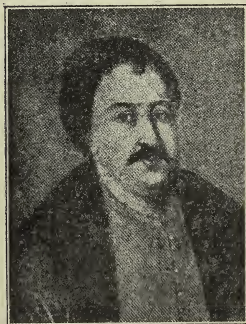

Іван Мазепа.

визволило Україну зпід Польщі. Та гетьман Богдан Хмельницький не був певний, чи вдасть ся самому оборонити українську державу, й мусів шукати союзників. У 1654 р. поєднав ся він з Москвою й се було для України найбільшим нещастєм. Хоч московський царь і заприсягнув, що шануватиме всі права України, не додержав слова.

Тільки взяли Москалї наш народ у свої руки, почали насильно, брутально нищити волю України. Запровадали скрізь московські порядки, а всю силу звернули на те, щоб Українців змосковщити.

Тоді українська старшина, побачивши біду, лучила ся з иншими сусіднїми державами, щоб тільки визволити ся з московського ярма. Гетьман Іван Виговський злучив ся з Польщею та розбив московське військо під Конотопом. Гетьман Петро Дорошенко зєднав ся з Турками й також бив Москалїв. Гетьман Іван Мазепа прикликав на поміч Шведів, аби помогли визволяти Україну, й разом з ними рушив на Москаля. Та в битві під Полтавою не пощастило Українцям і Шведам. Не здійснили ся змагання кращих синів України — визволити рідний край з чужинецького ярма. Москалї на спілку з Поляками розділили

Україну поміж себе. На правім березі Дніпра була польська власть, на лівім московське пануваннє. Щоб уже не бояти ся українського повстання, Москалї хотіли змосковщити всїх Українців. Почали нищити вільні українські порядки та заводити московську темноту й неволю. Автономну Гетьманщину скасовано. Московська цариця Катерина II зруйнувала «Січ», а на Україні завела кріпацтво, люту панщину. З того часу зостала ся у нас пісня:

„Катерино, вража дочко, що ти наробила?
Степ широкий, край веселий та й занапастила!“

Щоб і слїду не зостало ся з давньої волї, названо Україну «Малоросією», а Українців «Малоросами».

Те московське пануваннє над Україною довело до того, що багато російських Українців і не знає, хто вони є; називають себе «Малоросами», або й — що ще гірше — «рускими», себто московськими людьми.

Не краще було Україні й під Польщею, але от у 1772 році розібрали сусїди між собою Польщу. Українські землї, котрі належали до польської держави, відійшли під Росію й Австрію. Австрії дістала ся Галичина. Назабаром і Буковина перейшла від Турків до Австрії.

Та не змогли знищити Москалї України, хоч як їм хотїло ся се зробити. Була ще в українськім народї та життєва сила, що все веде людину до волї, до щастя, до повного, свобідного життя. Закував ворог увесь наш народ у кайдани, поневолив, але душа народу — не вмерла! Як лиш подув прихильний весняний вітрець із заходу, ожив народ. Відродженнє України — се небуденна подія в історії світа! При помочи рідного письменства двигнув ся зі сну великий народ до нового життя. Рідне слово промостило собі дорогу на російській Україні у творах Котляревського, в Галичинї в Шашкевича, на Буковинї в Федьковича. Вони перші піднесли з забуття давню славу народу та дали віру в кращу будучність. А вже з приходом пророка України, Тараса Шерченка — настали нові часи, часи справжнього відродження. Се він надав той розгін українській національній ідеї, з яким вона тепер зміряє все вперед. І хоч замучили Шевченка царські посіпаки, але відродженої сили не вбили. Тепер уже не страшні нам ніякі кайдани, ні тюрми, бо ми вже віднайшли те, що були загубили: свою українську душу, свою національну окремішність. І хай лютує ворог-кат, заповняє Українцями Сибір, — та

не знищить України, бо Україна жива в кождім Українці! «Не вмирає душа наша, не вмирає воля!» Українці переконали ся, що лиш боротьбою здобудуть волю. І справді 1905 р. революція принесла нам деякі полекші, але не надовго. Незабаром стало ще гірше, як було. Але на те й лихо, щоб з ним бити ся! Українці на російській Україні не падали духом у боротьбі за своє право, вірячи твердо в свою перемогу. В сій вірі піддержував їх приклад братів у Галичині й Буковині, де Українці під захистом вільних австрійських порядків дійшли вже до високого ступня національного розвитку.

Приклад австрійських Українців усе стояв перед очима російських Українців, був для них провідною зорею. Коли 5 мілїонів добило ся вже таких успіхів, дійшло до такої свідомости, то невже 32 мілїони Українців у межах Росії не зможуть вибити ся на світ і мають змосковщити ся? Ні, сього не буде — казали російські Українці.

Російський уряд налякав ся сього впливу австрійських Українців на їх земляків у Росії і задумав завоювати Галичину й Буковину, щоб цілком задавити наш рух. До сього взяв ся він поволі й здалека. На-

сamперед постановив царський уряд придбати собі там прихильників і помічників, аби лекше було потім загарбати країну. Отож для сього сипнув він рублями, засипав грішми й шпигами цілу Галичину й Буковину та при їх помочи став насаджувати ніколи-невиданий там «московський» народ, сіючи поміж тамошніми нашими людьми страшну заразу любови до царської Росії, або так зване москвофільство чи кацапство. Таким способом хотів царат (царь з своїм правительством і чиновниками) ослабити там український рух, а згодом, при нагоді забрати українські землї Австро-Угорщини під своє панованнє. Довго він готував ся до сього та ждав на сю нагоду. Аж ось Австро-Угорщина пішла війною на Сербів, аби покарати їх за вбійство наслїдника престола, Франца Фердинанда, — дуже мудрої й до української справи прихильної людини. Росія зараз закричала, що вона мусить вступити ся за «братів-Славян» і кинула ся на Австрію, але не для помочи «братам-Славянам», а щоб самій загарбати Галичину й Буковину та згнобити там Українців, не оглядаючи ся на те, що вони також «брати-Славяне». З того счинила ся велика світова війна. Росія думала, що з помі-

чу своїх союзників — Французів і Анґлійців — одним махом розторощить Австро-Угорщину й Німеччину, але дуже помилила ся, як і треба було сподівати ся. Напевне не відібє вона Галичини й Буковини, а ще й стратить частину своїх земель.

Поражка Росії — на руку всім нам Українцям, бо ми так чи инакше можемо вибороти для себе волю. Бо коли в наслідку сеї поражки не повстане вільна самостійна Україна, то може вибухнути в Росії нова, ще страшніща, ніж після японсько-російської війни революція, яка знищить у Росії самодержавний порядок і принесе всім пригнобленим нею народам, отже й нам, Українцям, краще, вільніще життє. Українці по обох боках кордону зрозуміли своє становище й рішучо виступили проти царизму. «Добути або вдома не бути!» сказали собі свідомі сини свого народу. В обороні рідного краю й вільних порядків зірвали ся до бою з російським наїздом австрійські Українці. У Галичині й Буковині заворушив ся народ і виставив полки добровольців до війни з царатом. Українські Січові Стрільці — так називають ся сі полки, на спомин і честь колишніх оборонців української волі, славних запорозьких козаків. Хоробро й завзя-

Український герб.

(Колись герб українського королївства, тепер — герб цїлої України).

то бють ся наші новітні Січовики й великої слави вже зажили.

А знов російські Українці також не дрімали. Утворили вони «Союз визволення України», котрий усїх сил до-

Герб давньої Київської землі.

кладає, щоб рідну країну визволити зпід московської кормиги-неволї.

Вірить Союз, що спільними силами здобудемо собі вимріяну волю, виборемо вільну Україну й кличе до всїх свідомих синів народу однодушно, односердне стати; єднати ся по всїй Українї під прапор

Союза та «вставати й кайдани порвати», як заповів нам наш Тарас Шевченко.

Гуртуймо ся-ж до боротьби! Великая бо година вибила, настав слушний час — вставати й волю здобувати!

Багато набідував ся наш народ від часу втрати власної держави. Час уже йому знову добути волю, час самому порядкувати в своїй хаті та здоганяти те, що втратив під ненаситним московським пануваннєм!

7. Відзнаки України.

Які відзнаки української держави?

Відзнака української держави — се герб давнього українського королївства: золотий лев на синьому полі. Можна вживати також відзнаки київської землї: архангела Михайла з піднесеним мечем.

Яка є національна барва України?

Національна барва України є синьо-жовта.

8. Патріотичні обовязки Українця.

Що таке патріотизм?

Патріотизм — се щира любов до свого рідного народу й до рідного краю. А патріот — се та людина, що стараєть ся

допомогти свому народови та працює для сього з усїх своїх сил.

Що таке герої?

Герої — се люде, які не тільки жили та працювали для свого народу, але й накладали своїм життєм, захищаючи рідну землю перед ворогами. Бувало й так, що герої приймали за свій народ мученицьку смерть з рук ворогів. Наш народ мав і має героїв, котрі в тяжких для України часах виступали й виступають в обороні рідного краю. За те героїв народ величає, ставить їм памятники, славить їх память з роду в рід, а ще й по сотках літ ставить їх за приклад своїм синам. Покласти життє за свій народ — се найвища заслуга, яку людина може здобути, тож і найбільша честь належить ся тим героям!

Чого бажаємо для свого рідного краю (вітчини)?

Кождий з нас любить Україну й хотів би бачити її щасливою. А се станеть ся тодї, як усї Українцї житимуть у згодї й чужинцї не пануватимуть над нами. Воля України в наших руках. Якби 40 мілїонів сказало собі: «Досить неволї» — чи була-б сила, щоб їх здержати? Тому не досить

самому любити рідний край і працювати для його добра, треба ще навчати та прихиляти до нього й усіх Українців, з котрими стикаємо ся, розбуджувати і в них ті високі й гарні почування. А щоб освободити рідний край з рук ворога, треба сили, одинцем же, незгуртовані, не маємо потрібної сили. Тому, щоб визволити Україну, треба приєднати до боротьби з царизмом усіх Українців. Для сього треба їх освідомляти національно, щоб усі знали, хто їх брат, а хто ворог. Таким способом легко здобудемо те, чого бажаємо. У нашій українській державі наш народ розвинеть ся та заяснїє поміж народами світа.

Який є патріотичний обовязок кождого Українця?

Святий обовязок кождого Українця — все і всюди признавати ся до свого народу, памятати на честь своєї нації та пильно виконувати все, що причиняєть ся до могутности та до розцвіту народу.

Дбаймо-ж про рідний край, пильнуймо своїх обовязків перед ним! Будьмо гідними синами свого народу. Стараймо ся, щоб імя «Українець» усе, у всїх народів стрічало ся з пошаною.

Яким способом може дбати Українець про могутність і розцвіт свого народу?

Кожда людина повинна любити свій народ, величати ся ним, жити й трудити ся для його добра та слави; всею силою причиняти ся до його піднесення та вивищення. Кождий патріот хай старається ся скрізь виконувати свої повинности до народу: у своїй родині, у громадськім життю й на чужині.

9. Українець у сімї-родині.

Яка повинна бути українська родина?

На особах і на річах, отже на всім, що є в хаті, повинен відбити ся український дух, український характер.

Як покажеть ся український характер?

Першим обовязком Українця є, щоб у його хаті розмовляли по українськи й то чистою українською мовою. Здоровим джерелом, з якого черпаєть ся все нову красу нашої мови та привчаєть ся до поправної бесіди, є книжки. Багато в нас цінних книжок, які й красою мови та своїм змістом ублагороднюють почування й поширюють круг думок. Куди не заходить книжка, там дух притемнений, а наверх добу-

вають ся тільки низькі бажання. Читаймо-ж як найбільше!

«Учіте ся, брати мої, думайте, читайте і чужого научайтесь й свого не цурайтесь!» — так заповідав нам наш великий кобзарь — Тарас Шевченко.

Що ще піддержує домашню освіту людини?

У нас виходить багато часописей (газет) для поучення та розваги читачів. Українець дає першенство рідним українським часописям, які приносять нові вісти з цілої України та з усього світа, а при тім дають поучення з усіх царин людського знання. Ніодна українська хата хай не буде без наших часописей!

Що ще відсвіжує думку й духа в українській хаті?

Українець прикрашує свою хату гідними малюнками наших мистців з нашої славної історії, бюстами (погруддями) наших славних мужів і написями патріотичного змісту. Все те піддержує українську думку й доказує, що господарі хати — се щирі Українці. Звертати треба увагу й на те, щоб хата мала національний вигляд зверху та в середині, була викінчена в нашім народ-

нім штибі (стилю). Треба виявити те, що є замітного та своєрідного в українськім народі, щоб кождий, хто увійде в хату, сказав: «Бачу, що тут живуть Українці!» Хата, збагачена такими ознаками українського життя, свідчить, що її жителі й тут виповнили свою повинність. Українець дає першенство всьому українському.

Як дбає українська родина про свою молодіж?

Будуччина нашого народу полягає на розумнім і добрім національнім вихованню дітей. Сімя-родина — се підвалина нації. У ній говорить ся про успішну його боротьбу, про наші товариства та спілки. Тим способом вливаєть ся в ніжну душу дітей зерна чесного, свідомого патріотизму. Там плекаєть ся також і спів народніх пісень, нашу музику, уладжуєть ся наші народні свята та врочистости. Родина піклуєть ся про те, щоб діти старанно ходили до української школи, вчили ся передовсім рідних наук: мови, ґеоґрафії, історії та письменства. Здібна, добре вихована, патріотична й працьовита молодіж — се найбезпечніща запорука повного розвитку та розцвіту народу. Не дає нам російський уряд рідної школи, вчімо своїх дітей рідної мови вдома!

Який вплив на сімю-родину має українське громадське життє?

Як увесь український народ — се одна родина, то не може наше громадське життє зостати ся без впливу на хочби й далекі села й закутки. Радість з нових поступів народу, з світлих успіхів його мистецтва, знання, рільництва, промислу й торговлї стає підоймою знов до нових змагань і нових заходів. І жаль, який наповняє рідний край через яку невдачу, матиме відгомін і в родинї. Розважаєть ся над тим, передумуєть ся, якби направити промах, як виповнити прогалини, справити недостачі. Ось так вправляєть ся ще свіжу силу молодіжи до першої помочи рідному народови. Така родина є справді українська, а її патріотичне життє є завдатком поступу й успіхів цілої української нації на всіх полях її життя.

10. Українець у громадськім життю.

Котрі головні огнища українського громадського життя?

Українське громадське життє творять громади, збори, інституції й товариства, спілки; також наш театр, концерти, заба-

ви, часописи, промисл і торговля — се місце публичного єднання та життя.

Як заховуєть ся Українець у публичнім (громадськім) життю?

Се конче потрібне, щоб Українець виступав скрізь достойно. Бо неуважлива, нікчемна людина не знайде собі приятелів, ні прихильників, а тільки спричинить чимало клопотів і иншим і собі, а часом і ганьбу свому народови.

Як заховуєть ся Українець на зборах чи нарадах?

На зборах і засіданнях у наших товариствах часто говорить ся про дуже важні народні справи — просвітні, господарські, політичні тощо. Длятого свідомий Українець при усяких виборах до управи, виділу чи комітету не шукає зиску для себе, не дасть нічим довести себе до того, щоб вибирати нездатних або байдужних людей, все памятаючи про добро народу, а не про свою вигоду й користь. У своїх виступах хай старанно бережеть ся всього, що могло-б нарушити достойність збору, пошкодити народній справі, бо се все вода на млин нашим ворогам. Дуже треба вистерігати ся невідповідного слова, або вчинку, особливо, як при тім є чужинці, щоб не заплямити доброго імени нашого народу.

Як поступати, щоб наше становище було ясне?

Мусимо бути наскрізь Українцями та старати ся, щоб наш рідний край мав наш рідний український вигляд. Не тільки розмовляти скрізь своєю мовою, — де нема українських виробів, товарів, друків, часописей, жадаймо їх. Шануймо самі й не даваймо нікому чужому ображати нашу народність. Борімо ся за повні права для своєї народности — в громаді, в краю та в державі.

Як поступати в урядах?

В урядах треба нам, як і всюди, розмовляти виключно по українськи й боронити своїх прав.

11. Українець на чужині.

Чи має Українець оглядати чужину?

Світ — се найкраща школа життя. Хто багато бачив, багато знає. Кождий, хто тільки може, хай оглядає не тільки увесь свій рідний край, але й подивить ся за границю.

Яка користь з подорожі в чужину?

Оглядаючи життє чужих народів, їх звичаї й обичаї, добрі та злі сторони, маємо тисячні поучення для нашого життя. Зате Українець, як поїде в чужину, бачить, що

таке Україна. Нема там на чужині такого народу, як наш, нема наших сіл, не чути милої української мови, ні пісні, — а тільки все для нас чуже, непривітне. І хочаб Українець завандрував і в гарні полудневі краї, де вічна весна, все-ж-таки тужитиме за своїми, за рідною Україною. Буває й таке, що Українець уже не може повернути ся до свого рідного краю, так з великої туги вяне та вмирає на чужині.

Яку користь має рідний край (вітчина) з подорожі своїх земляків у чужину?

Хто привчить ся дечого на чужині, може, вернувши ся до рідного краю, помогти неодно добре в себе вдома запровадити, неодно зле усунути.

Як має Українець заховувати ся поміж чужими?

Хай памятає, що чужинці, дивлячи ся на нього, розмовляючи з ним, довідуючи ся про його вчинки та знаючи, хто він є, виробляють собі поняттє про ввесь народ. Тож нехай Українець на чужині гідно й достойно заступає свій рідний край.

Чи треба вчити ся чужої мови?

Треба. Чим більше людина знає, ліпше їй, бо вона стає більш просвічена. А тільки

просвічена людина може як слід помагати свому народови. А хто знає чужу мову, може читати заграничні книжки й часописи та з них довідати ся багато чого, що придасть ся і вдома запровадити. Розмовляючи з чужими людьми, оповість така людина їм про наш народ і про наші справи. Бо часом у чужині знають тільки те, що напишуть про нас наші вороги. Тому кождий Українець, і на чужині пробуваючи, мусить добре знати свою мову, свою ґеоґрафію, історію, мистецтво й літературу, словом — усе наше життє, щоб на чужині не робив нам стиду, але гідно заступав і обороняв наш народ і працював для його добра.

Чи добре, щоб Українці покидали раз на все свій рідний край (вітчину)?

За скарби всього світа ніхто добровільно не покине раз на завжди свого рідного краю, своєї України! Хто придбав знаннє або забагатів на чужині, хай вертаєть ся швидче на Україну, де причинять ся своїми руками до піднесення народу. Нам треба як найбільше людей розумних і охочих до праці!

Як удержувати на чужині звязки з Україною?

Крім товаришів і переписки з земляками ще знайде Українець вірних приятелів

на чужині: се українські книжки та часописи. Доказом любови рідного краю є товариства та спілки заграничних Українців, де стрічають ся Українці, щоб рідною мовою, читаннєм, піснею та забавою розрадувати ся на чужині, побачити ся з краянами, розігнати тугу, розвідати новини про рідний край та гуртом собі й йому помогти. Вони памятають про рідний край і відкликнуть ся, як він потребуватиме їх помочи.

12. Чим можемо повеличати ся?

(Чим ми горді?)

Ми горді, що ми Українці!

Український народ великий і славний. Ми талановитий народ, як свідчать про се обичаї та звичаї нашого люду, його одежа, будівництво й загалом культурні памятки та багата криниця мудрости й дотепу, що таїть ся в українських приповідках, оповіданнях, казках і піснях.

Ми горді на свою мову!

Наша українська мова мельодійна (милозвучна), багата, надаєть ся як найкраще до поезії. На рідній мові маємо гарно розвинену літературу (письменство), а серед неї таку золоту книгу, як Шевченків Кобзарь.

Ми горді на свої пісні!

Українці — співолюбний народ і мають дуже багато пісень. Мельодія (музика) тих пісень має в собі таки прикмети, що відріжняють її від усіх инших мольодій. Наші пісні й по чужих землях славні своєю красою. Наша народня пісня займає перше місце поміж народніми піснями всіх народів світа. Наша народня пісня ще перехована живі спомини про давню волю нашого народу. Через те наша пісня побіч мови, історії та звичаїв являєть ся сильним сполучником, що єднає увесь сорокмілїоновий український народ в одну цілість.

Ми горді на свій люд!

Український люд має велику життєву силу. Хоч які тяжкі удари переносив, зостав ся вірний своїй народности, перехував у своїм серці рідну мову та любов до вітчини, до свого рідного краю, своєї України. Наш народ любить правду та красу. В далеких краях, ген за горами й за морями, не забуває про Україну, але приймає живу участь у всіх її радощах і стражданнях.

Ми горді на свою історію!

Наша історія — се невпинна боротьба за волю. Наша минувшина славна великими

героями та своїм давнім свобідним державним ладом. Притім ми ніколи не лакомилися на чуже. Наша історія має світлі часи, котрі приносять честь нашому народови в чужих краях.

Ми горді на свою рідну землю!

Наш рідний край — красна земля! Його краса ріжноманітна: гори, ліси, гаї, степи й моря. Красна в нього весна й літо, осінь і зима. Наш рідний край — урожайна земля. Недармо звали її давніще «медом і молоком пливуча земля», а тепер звуть «шпихліром Европи». Наш рідний край — багата земля. З її лона добувають багато важних копалин, з її глибин тече цілюща вода, що приносить здоровлє багатьом людям.

Одним словом:

Ми горді на те, що ми Українці!

13. Наші домагання.

Яка наша остаточна ціль (мета)?

(До чого ми прямуємо?)

Поки належимо до чужої російської держави, вона дбає про себе, не про нас, а наші податки зужитковує не на наші, а на свої потреби. Скільки нашої землі про-

падає в руках Москалів! Росія хоче нас зовсім знищити, щоб з Українців і сліду не зостало ся, щоб були тільки Москалї. Тож поки ми ще в руках Московщини, не можемо бути свобідні. Свобідно розвивати ся будемо аж у нашій українській державі, у вільній Україні. Бо тоді наша держава старатиметь ся про наш український народ та про його як найкращий розвиток і добробут.

Як дійдемо до самостійної української держави?

До сього треба праці культурної, політичної й економічної над нашим народом у часї мира, а військової діяльности в часї війни. Підставою є культурно-просвітна праця, бо бороти ся як слїд за свої права й управляти собою може тільки свідомий народ.

Отже — до праці, браття-Українці!

Учімо ся бути самі собою, пізнаваймо, що нам треба, й як вибє слушний час, вставаймо до боротьби за власну домівку, за

Вільну Україну!

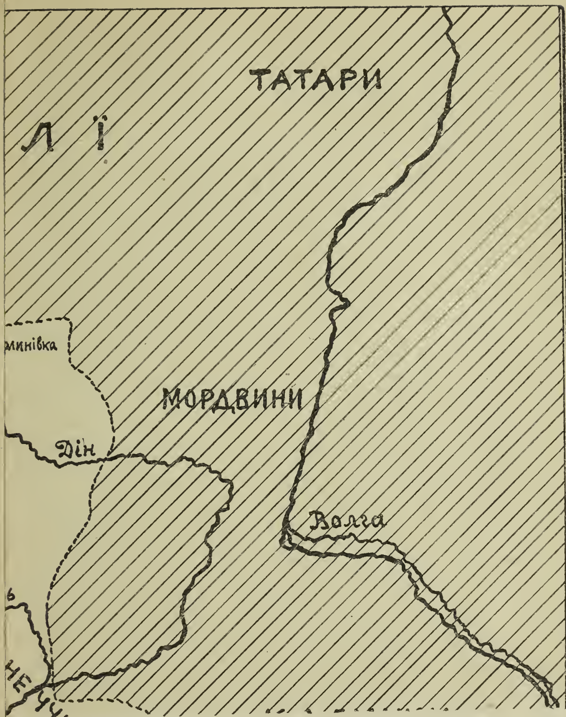
ТАТАРИ
Л Ї
МОРДВИНИ
Дін
Волга

КАРТА
УКРАЇНИ.
БІЛЕ ПОЛЕ=УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ.
ГРАНИЦІ ДЕРЖАВ
МІСТА
РІКИ
МОРЕ
БІЛОРУСИНИ
МОСКАЛІ
ТАТАРИ
МОРДВИНИ
КАЛМУКИ
ПОЛЬЩА
АВСТРО-УГОРЩИНА
РУМУНІЯ
БЕСАРАБІЯ
ПІДЛЯСЄ
ПОЛІСЄ
ВОЛИНЬ
РОЗТОЧЕ
ГАЛИЧИНА
ПОДІЛЕ
КИЇВЩИНА
ГЕТЬМАНЩИНА
СЛОБОЖАНЩИНА
ДОНЕЧЧИНА
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НИЗ
КРИМ
ОЗОВСЬКЕ МОРЕ
КУБАНЩИНА
ПІДКАВКАЗЕ
ЧЕРКЕСИ
ГОРИ КАВКАЗ
ЧОРНЕ МОРЕ
КАСПІЙ
ЛЕМКИ
БОЙКИ-ТУХОЛЬЦІ
КАРПАТИ=ВЕРХОВ.
ГУЦУЛИ
БУКОВ.
Варшава
Висла
Берестє
Пинськ
Припеть
Буг
Холм
Ковель
Володимир
Луцьк
Мозирь
Овруч
Іскорость
Рівне
Дубно
Берестечко
Радивилів
Острог
Кремянець
Житомир
Тетерів
Київ
Ярослав
Перемишль
Львів
Броди
Збараж
Тернопіль
Волочиск
Самбір
Стрий
Галич
Долина
Станиславів
Коломия
Косів
Дністер
Чернівці
Кути
Вижниця
Ужгород
Мукачів
Буште
Сигіт
Тиса
Староконстантинів
Бердичів
Проскурів
Винниця
Камянець
Хотин
Могилів
Біла Церква
Рось
Умань
Бог
Балта
Сороки
Більці
Оргіїв
Кишинів
Дубосари
Тираспіль
Бендери
Одеса
Аккерман
Ізмаїл
Килія
Дунай
Мглин
Стародуб
Глухів
Десна
Кролевець
Сосниця
Конотоп
Сейм
Батурин
Чернигів
Ніжин
Прилука
Ромен
Білопіль
Суми
Лебедин
Гадяч
Лубні
Миргород
Переяслав
Трехтимирів
Канів
Могила Шевченка
Корсунь
Черкаси
Суботів
Чигирин
Кремінчук
Полтава
Охтирка
Харків
Чугуїв
Білгород
Курськ
Вороніж
Оскол
Острогожськ
Корача
Бутурлинівка
Дін
Волга
Славянск
Ізюм
Бахмут
Микитівка
Луганськ
Донець
Юзівка
Єлисавет
Катеринослав
Дніпро
Кривий Ріг
Нікополь
Олександрівськ
Вознесенськ
Миколаїв
Очаків
Інгулець
Херсон
Мелітополь
Бердянськ
Таганрог
Ростов
Озів
Ейськ
Козлів-Евпаторія
Симферопіль
Бахчисарай
Севастопіль
Кафа-Феодосія
Керч
Темрюк
Катеринодар
Кубань
Ставропіль
Майкоп
Новоросийськ